

№ 15/1962.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands lands-
ting med förslag till landskapslag om landska-
pets arbetares pensioner.

Den 30 juni 1960 utfärdades i riket en ny förordning om statens arbetares pensioner (FFS 331/60). Förordningen är i stort sett överensstämmande med den tidigare i ämnet gällande förordningen av den 30 september 1950 (465/50), som ligger till grund för gällande landskapslag av den 7 februari 1951 om landskapsförvaltningen underlydande arbetares i landskapet Åland pensioner (9/51). Då likväl vissa detaljer reglerats på ett från tidigare stadganden något avvikande sätt och landskapets arbetare borde beredas samma förmåner som statens, bör nämnda landskapslag undergå ändring. Med hänsyn till att ungefär hälften av lagens paragrafer härigenom borde ändras, har landskapsstyrelsen funnit det ur praktisk synpunkt mera ändamålsenligt föreslå, att liksom i riket landskapslagen förnyas i sin helhet.

I jämförelse med gällande lag i ämnet må följande ändringar påpekas. I 1 § 2 mom. stadgas, att arbetare, som i egenskap av arbetspliktig varit i landskapets arbete är berättigad till pension. Stadgandet torde få betydelse i det fall, att arbetspliktig i landskapet placeras genom överenskommelse med landskapsmyndigheterna i landskapets arbete på den grund, att särskilt arbete för arbetspliktiga icke anordnas på statens försorg. Arbetspliktiga i statens arbete inom landskapet böra vara berättigade till pension ur statsmedel.

I 3 § har de arbetare, som äro berättigade till pension vid en lägre ålder än 63 år på grund av arbetets art uppräknats. I statens arbeten förekomma ytterligare vissa grupper med sådan rätt, men motsvarande grupper finnas icke i landskapets arbeten.

Stadgandet om rätt att räkna pensionsår har ändrats såtillvida, att såsom arbetsveckor får räknas den tid arbetaren åtnjutit semester. Utöver vad tidigare godkänts som i pensionsår ingående arbetstid får numera också inräknas den tid om högst fyra veckor, som arbetare varit frånvarande från arbetet på grund av förflyttning från en landskapets arbetsplats till en annan.

Pensionsgrupperna i 7 § äro i någon mån annorlunda bestämda, varigenom det blivit något klarare gränser mellan grupperna. Någon saklig skillnad i förhållande till tidigare gruppering torde dock icke föreligga.

Stadgandena om pensionens belopp har ändrats genom förordningen av den 26.1 1962 (FFS 87/62). Ehuru högsta och lägsta beloppet av pensionerna bestämmes efter tjänstemannapensionen i viss löneklass, synes det

med hänsyn till utlovade justeringar av tjänstemannaavlöningarna praktiskt att tillsvidare endast hänvisa till motsvarande stadganden i riket.

I gällande lag stadgades i 8 § om justering av pensionerna enligt levnadskostnadsindex. Då denna automatiska justering av avlöning och pension numera slopats, saknar stadgandet motsvarighet i förslaget.

Då arbetare på grund av skada eller försvagad hälsa måste förflyttas till ett arbete, som hör till en lägre pensionsgrupp än den hans tidigare arbete förutsatt, har han likväl fått pension enligt det tidigare arbetets pensionsgrupp, om han under pensionsåren huvudsakligen utfört detta arbete. Stadgandet härom har ändrats så, att arbetaren skall ha utfört det tidigare arbetet huvudsakligen under fem års tid närmast före förflyttningen.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsam samt förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g
om landskapets arbetares pensioner.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 §.

I landskapets arbete anställd arbetare, som därav erhåller sin huvudsakliga utkomst, är berättigad att, sedan han avgått från sitt arbete, av landskapsmedel uppbära livstidspension enligt vad i denna lag stadgas.

Såsom arbetare i landskapets arbete anses även den, som på grund av lagen om arbetsplikt såsom arbetspliktig utför landskapets arbete.

Landskapets arbetare anses erhålla sin huvudsakliga utkomst av landskapets arbete, om hans arbete i allmänhet pågår minst fem timmar i dygnet.

2 §.

Allmän förutsättning för erhållande av pension är:

1) att arbetaren fyllt 63 år eller dessförinnan på grund av kroppsligt eller nedsatta kropps- eller själskrafter blivit varaktigt oförmögen till sitt arbete;

2) att han har minst tio pensionsår; samt

3) att han under tre år närmast före den dag, då han fyllt 67 år, eller, om han dessförinnan avgått från landskapets arbete, under tre år närmast före avgången varit i landskapets arbete minst tolv arbetsveckor varje år och under dessa tre år sammanlagt minst sextio arbetsveckor.

I punkterna 2 och 3 nämnda förutsättningar fordras icke i det fall,

som avses i 9 § 1 mom.

3 §.

Utan hinder av vad i 2 § 1 och 3 punkten är stadgat tillkommer pension vid uppnådd sextio års ålder den, som under tio år närmast före sin avgång från landskapets arbete varje år varit sammanlagt minst fyrtio arbetsveckor i landskapets arbete såsom lastbilschaufför eller förare av väghyvel, röjningstraktor eller tung grävmaskin, så ock kvinnlig arbetare i tungt kroppsarbete i mekanisk verkstad, depå, magasin eller i väg- eller annat byggnadsarbete.

I ovan i 1 mom. avsedda tid inräknas jämväl den tid arbetare enligt 6 § 1 mom. får räkna sig tillgodo vid beräklandet av pensionsår.

4 §.

Såsom pensionsår, vilka landskapets arbetare får tillgodoräkna sig, anses den tid han efter fyllda 21 år och före uppnådd 67 års ålder varit i arbete, som nämnes i 1 §. Likaså må landskapets arbetare som pensionsår tillgodoräkna sig den tid, som enligt 3 § 1 mom. landskapslagen den 7 februari 1951 om tjänstemannapensioner i landskapet Åland (9/51) skulle tillgodoräknas honom såsom pensionsår i hans egenskap av innehavare av tjänst eller befattning.

Angående landskapets arbetares rätt att såsom pensionsår tillgodoräkna sig den tid han varit i kommuns, kommunal centralorganisations, sammanslutnings av kommuner, religionssamfunds eller enskilda tjänst gäller i tillämpliga delar vad i landskapslagen den 7 februari 1951 om tjänstemannapensioner i landskapet Åland är stadgat (9/51).

Landskapsstyrelsen må på synnerliga skäl berättiga landskapets arbetare att såsom pensionsår tillgodoräkna sig även annan än i 2 mom. avsedd tjänstgöringstid, dock högst åtta år.

Arbetare, som dömts förlustig medborgerligt förtroende, är icke berättigad att för pension tillgodoräkna sig den tid han dessförinnan varit i landskapets arbete.

5 §.

Pensionsår räknas i arbetsveckor. Har i landskapets arbete under den tid pensionsåren räknas, inträffat avbrott, sammanräknas vid bestämmandet av pensionsåren antalet arbetsveckor och delarbetsveckor under de skilda arbetsperioderna, varvid femtiotvå fulla arbetsveckor motsvara ett pensionsår.

6 §.

Som arbetsveckor räknas vid beräklandet av pensionsår även:

- 1) den tid arbetare åtnjutit semester;
- 2) den tid arbetare till följd av i landskapets arbete ådragen kroppsskada eller av arbetet förorsakad sjukdom eller på grund av

offentligt uppdrag varit förhindrad att utföra sitt arbete;

3) högst tretton veckor av den tid arbetare varit borta från sitt arbete på grund av havandeskap eller barnsbörd;

4) den tid arbetare icke kunnat utföra sitt arbete på grund av att han utan orsak varit anhållen;

5) högst tjugusex veckor av den tid arbetare i en fortsättning varit borta från sitt arbete på grund av annan än i punkt 2 nämnd sjukdom;

6) högst fyra veckor per kalenderår av den tid arbetare till följd av avbrott i arbetet, som icke berott av honom, icke fått utföra sitt arbete;

7) högst fyra veckor per kalenderår av den tid arbetare varit borta från arbetet under flyttning från en landskapets arbetsplats till en annan; samt

8) högst fyra veckors utevaro från arbetet per kalenderår av annat av den ansvariga arbetsledningen godkänt skäl än ovan nämnts.

Minskas antalet arbetsdagar i veckan för någon tid till följd av minskning av arbetet eller av annan orsak till tre dagar i veckan eller mindre, räknas högst fyra sådana veckor per kalenderår som fulla veckor och de övriga som halva arbetsveckor.

7 §.

Enligt arbetets eller uppgiftens beskaffenhet och med den allmänna lönenivå, som gäller för arbetet eller uppgiften, såsom grund hänförs arbetarna till följande pensionsgrupper:

pensionsgrupp I: arbetare, som utföra hjälp- och grovarbeten;

pensionsgrupp II: arbetare i fackarbete, som icke höra till grupp III

pensionsgrupp III: arbetare, vilka i löneavtal i branschen hänförs till lönekategorin för arbetare i arbete, som kräver full yrkesskicklighet;

pensionsgrupp IV: personer i ledande, ansvarig ställning i arbetsavtalsförhållande till landskapet.

Vid pensionsgrupperingen beaktas, såframt ej annat följer av stadgandena i 10 §, det arbete arbetaren under fem år närmast före sin avgång från landskapets arbete utfört såsom sitt huvudsakliga arbete.

8 §.

Pensionen bestämmes i pensionsgrupperna I-III enligt den arbetsinkomst arbetaren haft i landskapets arbete under året före sin avgång, lön för övertidsarbete beräknat. Full pension utgör 66 % av beloppet av sagda arbetsinkomster, avrundat till närmaste tal, som motsvarar fulla beloppet av tjänstemannapension, eller, om två tal stå lika nära,

till det större av dem, likväl så, att i envar av pensionsgrupperna I-III lägsta och högsta beloppet av full pension skall vara det härför i rikets förordning om statens arbetares pensioner fastställda.

Full pension för arbetare i pensionsgrupp IV motsvarar fulla beloppet av tjänstemannapensionen i den avlöningsklass, till vilken innehavare av landskapets tjänst eller befattnings i motsvarande ställning hör. Landskapsstyrelsen bestämmer, vilken innehavare av tjänst eller befattnings, som skall anses innehava motsvarande ställning.

Pension må icke beviljas till högre belopp än arbetsinkomsterna, dock så, att lägsta beloppet av full pension för arbetare, som arbetar normala arbetsdagar, motsvarar lägsta beloppet av full pension i pensionsgrupp I och för arbetare, som icke arbetat fulla arbetsdagar, så många åttiondedelar därav som vederbörandes genomsnittliga dagliga arbetstid är av den normala åttatimmarsarbetsdagen.

Hava de arbetsinkomster, enligt vilka storleken av arbetares pension skall bestämmas, på grund av utevaro från arbetet minskats, skall den årliga arbetsinkomsten beräknas sålunda, att till de verkliga arbetsinkomsterna lägges det belopp, som arbetaren beräknas av nämnda orsak hava gått miste om. Naturaförmåner skola likaså beräknas i penningar enligt medelprisen på orten.

Tio pensionsår berättiga till tio trettiondedelar av beloppet av full pension och varje därpå följande fullt pensionsår ytterligare till en trettiondedel därav, till dess fullt pensionsbelopp uppnås.

Den årliga pensionens belopp utjämnas till närmaste tal, som är delbart med ettusentvåhundra. Kunna två tal komma ifråga sker utjämningsen till det större av dem.

9 §.

Nödgas arbetare till följd av i landskapets arbete ådragen kroppsskada eller sjukdom såsom oförmögen till statens arbete därifrån avgå, tilldelas honom full pension, oberoende av antalet pensionsår. Har han själv avsiktligt eller genom grov vårdslöshet vållat kroppsskadan eller sjukdomen eller väsentligen medverkat till dess uppkomst, kan pension heltoch hållet förvägras honom eller dess belopp enligt prövning nedsättas.

Sjukdom anses förorsakad av landskapets arbete, där omständigheter i samband med arbetet på sannolika skäl kunna antagas hava föranlett insjuknandet eller väsentligen bidragit till att sjukdomen uppkommit eller förvärrats.

10 §.

Har arbetare till följd av ålder eller försvagad hälsa eller ådragen skada, som icke vållats av honom själv, före inträdet i pensionsåldern

överförs eller nödgats övergå till arbete, som på grund av sin beskaffenhet hör till en lägre pensionsgrupp än hans huvudsakliga arbete under de fem senaste åren före övergången förutsätter, erhåller han vid avgången från landskapets arbete pension enligt den pensionsgrupp, som motsvarar hans tidigare arbete.

11 §.

Pension beviljas av landskapsstyrelsen på ansökan.

Har arbetare anhållit om pension medan han varit i statens arbete eller inom sex månader från arbetsförhållandets upphörande, begynner rätten att uppbära pension vid den tidpunkt då arbetsförhållandet upphör.

Har pension ej sökts inom den i 2 mom. stadgade tiden och har laga skäl för försummelsen icke föreburits, begynner rätten att uppbära pension med ingången av månaden efter den, då ansökan om pension inlämnades.

12 §.

Ansökan om pension skall åtföljas av:

- 1) arbetsbok med behöriga anteckningar; samt
- 2) ämbetsbetyg för ansökan om pension utfärdat av vederbörande kyrkoherdeämbete eller annan myndighet, som för befolkningsregister.

Söker arbetare pension på den grund, att han före pensionsålderns inträde till följd av kroppsskada eller nedsatta kropps- eller själskrafter blivit varaktigt oförmögen att sköta sitt arbete eller att han blivit oförmögen till landskapets arbete med anledning av kroppsskada, som han ådragit sig i landskapets arbete, eller av arbetet förorsakad sjukdom, skall till ansökan dessutom fogas läkarintyg.

Sökande är pliktig att utöver ovan i 1 och 2 mom. avsedd utredning förete annan utredning, som landskapsstyrelsen finner påkallad.

13 §.

Sakägare, som anser beslut i pensionsärendet kränka hans lagliga rätt, må söka ändring i beslutet genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär skall anföras inom trettio dagar från den dag beslutet delgavs.

14 §.

Pension utbetalas av landskapsstyrelsen på fastställda tider, på sätt därom är särskilt stadgat. Pension erlägges för hela den månad, under vilken pensionstagare avlidit.

Har pensionsbelopp icke lyfts inom tre år från förfallodagen, insparas den till landskapet.

15 §.

Rätt till pension upphör:

-7-

- 1) om pensionstagare förlorar sitt finska medborgarskap;
- 2) om pensionstagare utan avbrott vistats utomlands under längre tid än tre år och icke inom nämnda tre år hos landskapsstyrelsen sökt och beviljats rätt att uppbära pension;
- 3) om pensionstagare utan vederbörligt tillstånd träder i främmande makts tjänst; samt
- 4) om pensionstagare dömes till förlust av medborgerligt förtroende för alltid.

Har den, som förlorat sitt finska medborgarskap, återvunnit det, eller har pension förverkats av ovan i 1 mom. 2 eller 3 punkterna nämnda orsaker, må landskapsstyrelsen på ansökan återställa rätten till pension, men de olyftade pensionsbeloppen vare dock förverkade.

Till pensionstagare, som undergår frihetsstraff i straffanstalt, erlägges icke pension för strafftiden, ej heller till pensionstagare, som gått förlustig medborgerligt förtroende på viss tid, förrän han återfått medborgerligt förtroende.

Inträffar någon i 1 mom. nämnd händelse efter det arbetares arbetsförhållande upphört, men innan honom beviljats pension, skall pensionsrätten anses förverkad. Landskapsstyrelsen må likväl i ovan i 2 mom. nämnda fall på ansökan återställa rätten till pension.

16 §.

Till arbetare i sådant landskapets arbete, som berättigar till pension, skall utgivas arbetsbok, varom landskapsstyrelsen utfärdar närmare anvisningar.

17 §.

Utöver vad i denna lag stadgas gäller i tillämpliga delar vad om tjänstemannapensioner är stadgat.

18 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas vid behov av landskapsstyrelsen.

19 §.

Denna lag tillämpas från den 1 februari 1962 och genom densamma upphäves landskapslagen den 7 februari 1951 om landskapsförvaltningen underlydande arbetares i landskapet Åland pensioner (9/51).

Mariehamn, den 8 mars 1962.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson

Lagberedningssekreterare

Rolf Sundman